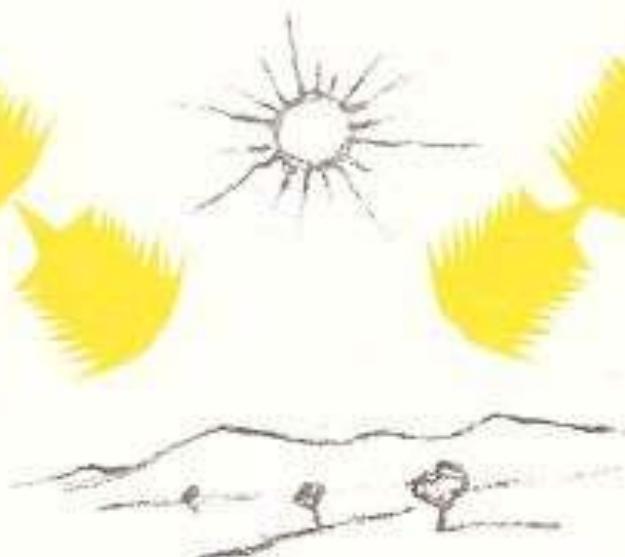

Величко Георгиев

УВАЛИЙСКИ
ЗАКАДЧКИ

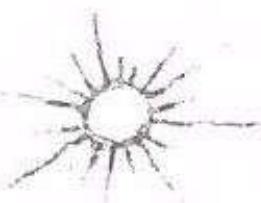
КНИГА ВТОРА

Величко Георгиев

УВАЛИЙСКИ
ЗАКАЧКИ

КНИГА ВТОРА

2001г

Нова Загора

На тази страница трябваше да има рецензия, на която безусловно държа много, но изборът ми надделя в полза на читателите, които значат всичко за един творец. Затова сега, тук откликвам на отправените въпроси към мене, да им отговоря искрено и непредубедено, както и те направиха с питанията си. Ето защо промених първоначалното си намерение. При обобщаване на въпросите им, стигнах до следния извод:

Какво въсъщност ме е провокирало толкова завладяващо, за да се спра на тази тема, за този Увалийски край?!.. Ето отговорът ми:

„Неизменната и неповторима „баталност“-това е техният бит, съществуване, техният поминък и отношенията помежду им. Те са закачката в движение, в диалога, в себепорицанието и иронията/ в най-добрия смисъл на думата/, които са съставна част на кръвта им. Така са дошли на тази земя, така продължават и сега. Още с първите впечатления става ясно, че тук хората са по-различни, с тази си именно духовитост и остроумие. С начина на говорене, с наличието на множество диалектизми, които правят речта им неподражаема. Хората разговарят с добитъка си по стилизиран за района начин, с най-близките си - също. Не се силят да оригиналничат, да позират и изтькват, а само приповдигат утвърдения народословесен хумор, специфичен само за тях. Аз нямам намерение да ги иронизирам, да въздействам по непривичен за тях подход, нямам намерение да изкоренявам недъзите в бита им, а търся и намирам, по моя прицел, онова, което е ценностно и неповторимо, онова, което ги прави изключително феноменални. Искам да покажа своята близост и привързаност до говоримия фолклор, станал завинаги тяхна отличителна черта, тяхен бит. При моите разкази-закачки няма сатира, няма изобличение, няма дразнещи обстоятелства. Всичко е добронамерено, добросъвестно дозирано. Служките ми са взети от натура. Аз не пълня образите със злоба и сарказъм, не ги поощрявам за мъст. Не се стремя да използвам тяхното невежество и ограниченност за създаване на високомерие, завист, злословие. Не говоря за тези хора с полутонове, не ги оправдавам, но не ги и коря за обикновеността им. Те са и ще си останат баш такива, честни и добронамерени, на фона на техния селски декор. Аз от този декор бозая и намирам смисъл в писането. Този декор е и моята муз. Ето кои черти от характера на увалиеца са ме провокирали, а и сега не ми дават покой!“...

Авторът

Георги Георгиев

АЗ ВТОРОТО ГО ЗНАМ ФАРСИ!

Герджика беше попрерял ерген. Вече гонеше четиридесетте. Младежите остават ергени до такава и до покъсна зрелост по различни причини. Той също имаше основание за това. Неговата майка, която силно желаеше синът ѝ да се ожени за работна, добра и красива девойка, го възпираше.

В дома на кундуруджията Желязко растеше момиче, което отговаряше ѝ на изискванията на Герджиковата майка. Пък и Герджика имаше мъжка красота. Висок, стегнат, добре облечен. Носеше бич от суетност, но никога не го е използвал за нещо лошо. Кротък и въздържан, без злоба в поведението си.

Сезонът на сватбите настъпи. На Герджика времето му бе попреминало, но меракът - не! И ето че годежари хлопнали вратата на майстор Желязко. Тогава те не успели да го склонят да задоми дъщеря си и си тръгнали посрамени...

В селото се беше върнала от градския си живот Кратункина Мария. Тя се гражданееше нещо, ама и нейните години се бяха понатрупали доста. Вероятно съзнавайки това си положение, тя се съгласила да се омъжи за Герджика.

В един разговор с майка си тя казала:

- Мале, много се страхувам от първата брачна нощ.
- Напразно се кахъриш, дъще. Това е нищо пред онова, другото, което ще дойде по-късно - раждането.
- Ма, мале, аз това, второто, то знам фарси. Затова ме притеснява първото - отговорила, без задръжки, дъщеря ѝ!

АЗ, ТОВА КУЧЕ...

Внай-южния край на Увата име две села с много звучни имена: Мъдрец и Орлов дол. За един случай в едно от тях ще ви разкажа. Това станало през 1957 година. На трудово кооперативното земеделско стопанство в село Орлов дол за председател издигнали младия, но надежден ръководител другаря Касъров. Бил уважван и авторитетен човек. Съселяните му го търсели за добро и за лошо. Веднъж при него отишла кооператорката Калуда, която без подготовка заизричала жалбата си:

- Та доом аз, другарю председател, от утре не искам да бъда в бригадата на мазника Жельо.

- Ха тъй, де, продължавай, не се сакъни¹.

- Ама, аз нали за т'ва съм дошла, другарю председател. Той, де, все се задява с мене, сподиря ме, а вчера пък ми рече, че иска да ме фане за пърдите и щял да ми оправи гърба. Гачи ли тъй стават тия работи. Аз, ей тия двете - и тя раздрусала едрия си бюст - на кучето ша ги дам, ама на него никогаш!

Председателят скокнал като ужилен, явно изненадан от случая и успокоил молителката с думите:

- Недей така ма, Калудо, ти си работна и хитра жена, че аз това куче до съседното село Мъдрец и обратно ще го гоня, но на него няма да ги дам!...

След това младата кооператорка напуснала кабинета на председателя, доволна от смелостта си и проявената загриженост на отговорния другар...

¹сакъня се -притеснявам се

АМА СМЕЕ ЛИ ОТ МОЙТА АГРЕСИЯ?!

Моля, дай ми кал, дай кирпич! - повелително викаше Мара на мъжа си от увалийското село Богдан махле. Тя въртеше сръчно мистрията и строежът растеше. Скоро бе изграден в груб вид. Сушилката за баранките¹ не търпеше отлагане, затова се бързаше толкова.

- Дай онай греда - дългата, след нея по-късата, скобите, инцерите², теслата. Ама обратно ми я полай и не се пънкави³, ами действува по-шивик⁴. Давай сега каприорите⁵ по размери: най-дългите, по-късите и тъй нататък. Я подпри тука. Ей, абдал си и по-голям ша станеш, че използвай барем силата си. Държиш като бабушкера, хамен да изтървеш гредата. Ха, така. Дотук добре, май ша успеем. Ти гачи не вярваш, ама аз ша ти докажа, че такъв ъгъл, едва ли ша има в селото. Пък и ако има-нашия ша да е. Ако не е тъй, аз съм Фатме...

Строежът приключи. Сега и да вали, няма страшно - сушилката е осигурена.

- Ава, Сандъо, Сандъо. Дръвник такъв. Къде е лемежа на ралото. Хай да идеш до ковача, да го натъни и то тънко, тънко - остьр да е! На, вземи тия пари, защото нали знаеш кой свири със свирката. И му дай там, малко отгоре за бързата поръчка. А, ти видя ли, че на единия вол шията му е проприта, бая е охлузена. Ами намажи го с малко катран, к'во чакаш - бъклица ли? В този момент някой хлопна пътната врата.

- Ооу, Сандовице, тука ли си, ма.

- Тука съм, тука, идвай. - И Мара моментално промени разговора. Тя сякаш чакаше тази и поява, като продължи с друга приказка и тон:

- Да продължа да ти разправя де, хем да си завърша лафа. Оня ден тръгнахме по ранина за снопи, ама то едно небе, като са затрепели ония звезди, чак да ти захортутват, пък Зорницата ги къпе в бакър. Тихо и потайно, гачи ли нас чакало времето. Та той, моят ми вика: „Жено, нека спрем за малко, виж каква утрин е! И не почака отговора ми. - „Стоп!“ - нареди на воловете. Пък аз, залесията, хич не се сещам какво

иска да ми каже, че като ме сграбчи онъти ми мъж - държи, стиска, хапе, притисна ма към едната ритла и ма укроти моменталически напълно. Ами. Харно беше. И да сторва по-често, ама смее ли от моята агресия?!..."

¹баранки - овце

²инцери- пирони

³пънкавя се - бавя се, мотая се, плета се

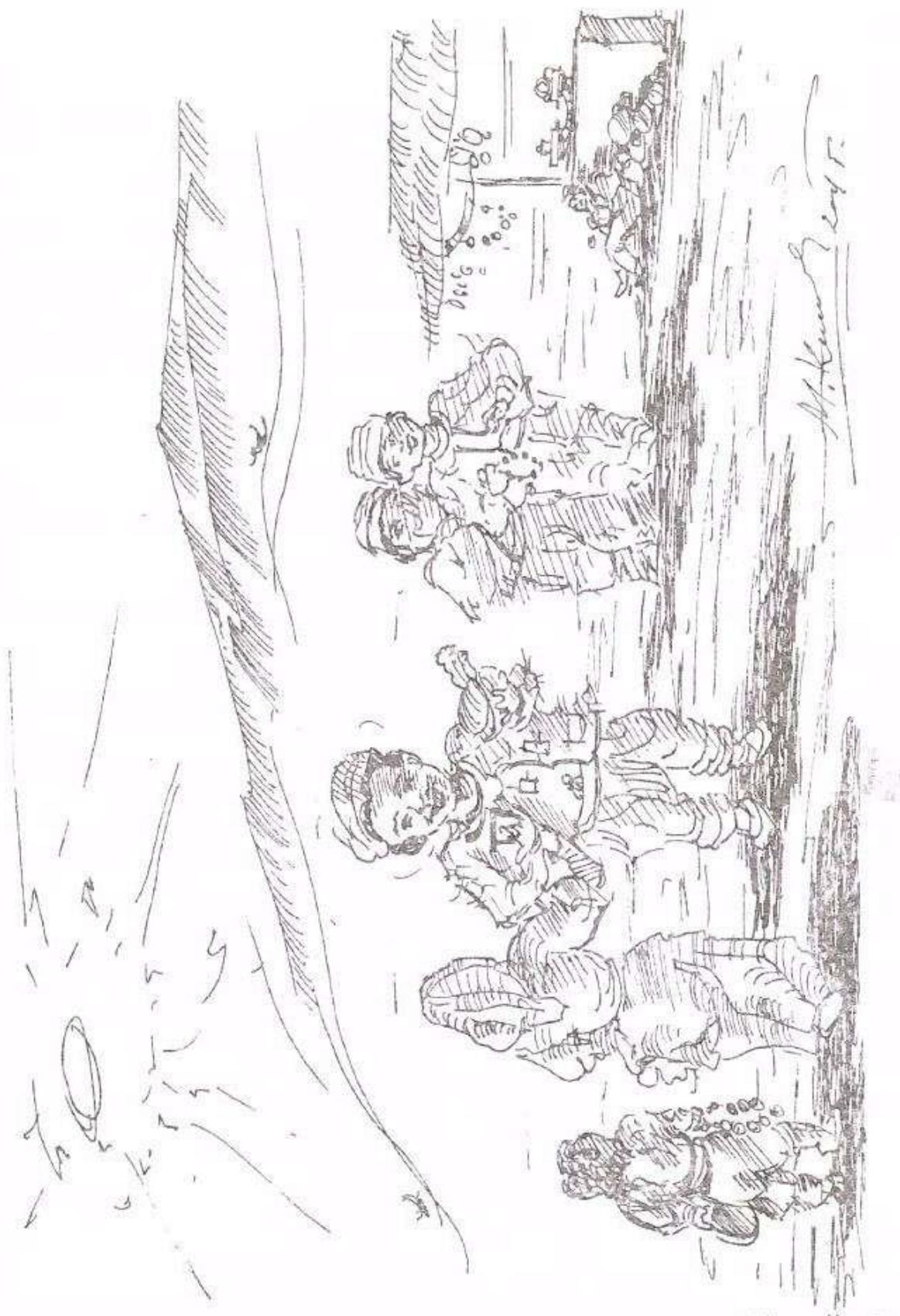
⁴шивик - пъргав, жив

⁵каприори - дърво, което служи за покривна конструкция

БЕРАНЖЕТО

 Ерковият син Радичко бе много отворен и оправен младеж. Когато му предложиха да поёме селския магазин, той не се колеба и прие работата с нескрит мерак. За кратко време Радичко показа на какво е способен. Увеличи стокооборота, въвеждайки тетрадка за изучаване на потребителското търсене. Проучваше подробно онези семейства, които искаха нови мебели за обзавеждане, сватбени подаръци, нови стоки и колбаси. Изобщо работата тръгна. Магазинът блестеше от чистота.

Случи се така, че трябваше да му отремонтират настолната везна. Но, пустият му ремонт, продължи твърде дълго. Тогава Радичко направи „бум“-а. Теглеше халвата, салама, кашкавала и останалите насыпни стоки по нов начин. На око. Как ли? Слагаше исканата стока на хартия върху ръката си, след това я подхвърляше леко нагоре няколко пъти във въздуха, после я хващаше, докато прецени грамажа и отсичаше - 500, 300 или 200 грама. А червеният пипер продаваше на лъжички. Ако пък някой клиент пожелаеше килограм сух фасул, захар, леща, тогава вземаше чуvalа, поставяше го на децимала, сваляше

Илюстрация: Марин Кънчев

исканото количество и отново отмерваше точно и вярно...

Един делничен ден в магазина влязоха двама непознати. Радичко не се смути, макар че те му се сториха малко подозрителни. Единият от тях пожела 200 грама кашкавал. Магазинерът отряза едно парче, сложи го в хартия, после в ръката си, подхвърли го няколко пъти и попита може ли малко повече - 250 грама.

- Че как така, без кантар теглиш на око по ф...
зарина че драматично?

- На ремонт е - кротко отговори Радичко.

- Я да видим тогава с колко грама си ни изиграл?

Колегата му отвори твърде дебелата си чанта, извади от нея някаква туристическа теглилка, постави стоката на нея и с удивление каза:

- Точно 250 грама!

Тримата прихнаха в дружелюбен смях. А Радичко отново друсаше в ръката си поредната поискана непакетирана стока, за да защити красивото име на откривателя на везната Беранже ...

В НАТУРА

Бинту от голямото увалийско село Полски Градец бил гробар. Живеел в малка стаичка, там на гробището. Изхранвал се от подаяния, от копаене на гробове и от поддържането им. Хората се отплащали с туй-онуй...

В един есенен ден Бинту взел плетения бинлик¹ и тръгнал за селото. Неговият верен другар Мурджо го последвал. Щом стигнали до Симеон Джамбазина, гробарят решил да го нахортува, пък може и стакан ракия да излезе от там.

- Добър ден, Джамбаз ага, - закачливо подхвърлил Бинту.
Изглеждаш ядосан. Какво те кахъри тебе пък? Мене ако питаш, аз съм друг човек: беден, гладен и жаден.

- За глада и жаждата има лек, старче, каквото ти е нужно,

купувай го.

- А, а, а - да си купя, кайш? Ами отгде пари, нали това с пари става? Я ти не мойш ли ми дà малка ракия, пък аз ще ти я платя в натура.

- Какво хортуваш, гладно и жадно старче, за каква натура бръщолевиш?

- Е, хайде холан, не се прави на неграмотен. Ти поне си умен човек и знаеш много добре какво е това натура!

- Е-хей, ти си бил и устатен, бре, пък аз си мисля, че две думи не можеш да кажеш!

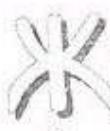
- Мога, мога и още как. Оня ден ходих при калайджията и с него се спазарихме на тази тема. Викам му: „ Я ми калайдисай ей туй бакърче, дето слагам курбан в него, пък аз ще ти платя в натура. Ей тъй, ще ти изкопая гроба без пари!“...

...Джамбазинът се смутил от неочекваната реч на гробаря, ала доброто му сърце откликнало на закачката ето как:

- Я го виж ти, каква му била уговорката. Че ти с мене такъв джамбазълък ли ще правиш, бе, магаре такова? Е, хайде пък от мене да мине - ела да ти налея една огнена вода...

¹ бинлик - дамаджана

ВОДЕН ПЛЕВРИТ

 Ената на Йовчо Въглен - Джена, била излишно приказлива. Тя най-често хвалила мъжа си, че туй направил бързо, че онова сторил хубаво.

Гочо веднъж ѝ рекъл:

- Мар Йовчовице, напоследък те виждам често да ходиш до кръчмата - сигур земаш по някой дрям ракия за Йовчо, да не би да се е разболял?

- Кащял да е болен, ами напоследък почна да пие много вода, пък викам си, да не вземе да го хване воден плеврит...

ВСЕКИ ТЕГЛИ ОТ ГЛАВАТА СИ

Бръмчето, племенника на Йовчо Въглен, дооравал последната леха от есенната сеитба, когато към него се насочили двама непознати, облечени като ловджии. Земеделецът се сторил че не ги забелязва и все така непремерено хокал добичетата, които едва мъкнели железния плут.

- Добър ден и Бог да ти помага, орачо - поздравили двамата непознати.

- Стой! - викнал повелително на воловете си чифчията, после вдигнал високо остена, стоварил го върху рохкавата пръст и той застанал като окачен на някой облак. Послѣ отговорил:

- Dal Бог добро и на двама ви, що дирите - слушам, де?...

След няколко общи приказки, двамата помолили селския човек да им помогне - като отиде с воловете да им дръпне колата, с която закъсали наблизо. Бръмчето първом отказал, като твърдял, че една леха му останала да изоре и ако не смогне заради тях, гаргите ще му оберат хвърленото семе. После склонил с упрека:

- Ама вие защо не вървите по царския път, ами карате кестерме, гачи сте аджамии.

... Вечерта селските труженици се отморявали със стакан ракия. А щом Бръмчето попитал кръчмаря какви са тия хора, на които помогнал да се измъкнат от Белия герен, той сложил показалеца си на устата и кротко казал:

- Ш-ш-ш-т! По-тихо, защото царят всеки ден не минава тъдява.

Изненадата била зашеметяваща. Бръмчето изпуснал кърпения си каскет и цъкайки с уста прошепнал: „Ах, тъпа главо, да знаеш как се

срамувам от тебе. Не можа ли днес нещо друго да измислиш, ами все глупости ми подсказваше. Да знаеш само какви приказки им нахортувх, Бог да ме утрепе - малко да е!"...

А царят и придружителите му вечеряли, съrbайки топла рибена чорбица, каквато само дядо Люцкан от село Ак бунар умеел да приготвя.

ГАНЬОВИЗАЦИЯ

Сватба е. Най-голямото родово увеселение. Пременените сватбари красят дома на Марко Чальма. Към веселото им настроение, подсилвано от гайдата, кавала, кемането¹ гроздовата пущина, хората вият хоро - българско народно хоро. Първа го води булката, след нея - зетя, свекървата, свекъра с най-богатия сватбен дар. На опашката са децата, за да не бъркат хорото - те сега го учат. Над него се вее байрак, украсен по най-изискан тертип. Меко дрънкат алъни по моминските гърди, а гнездосаните роднини все се разпореждат нещо - демек шетарстват².

Чальма и семейството му държат всички ритуали да се спазват, за да бъде тъй, както е било на неговата сватба. Всичко по реда си, след като младоженците вече са законни съпрузи, върнали се от църковния ритуал, започва сеченето. Време за зестрата е.

Гайдарят застава с брадва до предварително подгответо дърво и казва високо думите на свекъра, който дава овца с агнето: „Ако не ги даде, вълк да ги изяде!” Той дава още пет декара нива от най-плодородното землище: „Ако не я даде, суша да я скове!” и удря с острието на брадвата по дървото. Свекървата дава кокошка с пилстата: „Ако не я даде, орел да я вземе”. По-нататък се редуват роднини, близки, кумовете. След приключване на сеченето дървото се прибира в сандъка на булката при прията й...

...На годината от сватбата им се ражда син. Детето по право трябва да носи името на свекъра, като първо внуче. Чальма е радостен,

защото ще му се възроди и продължи рода.

- Марко да бъде - настоява таткото.

Майката реагира:

- Марко ми звучи магарешки, пък това име е синоним на несполуката, на лошия късмет - Марко Тотев. Съпругът настоява не само заради чистото българско име, но иначе дядото много ще докачи.

- Марко беше първият ми любовник и при всяко обръщане към малкия Марко, ша ми напомня за големия - аргументира се майката.

След този силен довод съпругът се базира на приказката, че е възможно да ни вържат за марката, та това може да ни подейства утешително.

- Ти отгде си сигурен, че няма да ни привържат към долара?! И най-добре ша бъде да го кръстим така: първите две букви на марката, които съвпадат с първите две букви на свекъра и първите две букви на долара. Така хем вълкът сит, хем агнето цяло.

Неусетно и лекомислено младото семейство решава да даде на своето дете осъвремененото, фрапантно име - Мадо!..

¹кемане - цигулка

²шетарствам - помагам за сватбарската трапеза

ГАЧИ ЛИ АЗ ША ВА УЧА!

Aк и Коюн бунар са съседни села. Между тях е имало години наред трудно разрешим спор за границата между селските им мери, макар те да разполагали с много декари земя за обработване и паша на добитъка. Равнината свидетелства за острите им спорове, и боевете ставали по нея. Тези неуправляеми действия принудили Ак бунарската управа да вземе практично решение -

изграждайки гробището на селището там, където са били техните претенции. И ето, първият мъртвец вече лежи дълбоко в земята, а до него - назначеният пазач-гробар. Неписан закон гласял, че от горбището нататък и насам полските земи стават притежание съответно на прилежащите им села. Първият пазач на новосъздаденото мъртво селище бил Панайот Дряна. Народната памет твърди, че прякорът му е заради неразделбата с дряновицата, която е била страшно оръжие в неговите силни ръце. Нито мъртви, нито живи можели да го сплашат. И работата си вършел старателно и прилежно. Приемал всеки мъртвец като свой подведомствен. Не пропушдал случай да каже на близките да проявяват по-големи грижи за гробищната собственост на покойника. Така минавали годините. Сменяли се пазачите, та до наши дни, щом започнали да дирят осигуряване на старините им. В кметството, когато неукият, но прилежен човек чакал отговор на молбата си, то попитали какво е работил, макар отлично да знаели това, молителят отговорил:

- Бях вардач наечно почиващите, като преди това им правех единични къщи, без вратички, без прозорци, с траен покрив.

- И как ти се отплащаха за това? - подразнила го една русавелка.

- Ами, с вечна спокойност. Там е много тихо, никой за нищо не ма е питал, затова отглушах. Така става, когато някой органи са рахат¹, похабяват са. Вие, младите, такованка, имайте този съвет от мене, правете всичко, което можете, иначе ще ви остане много време за тюхкане и тогава язък ви за чальма. Това максус² го хортувам, кешки³ не се пънкавите и изтьквате после н'ам к'ви си уйдурми⁴. Гачи ли аз ша ва уча, старотията, анжък⁵ това ми е дертя, пък и не ми привира, ки!...

¹рахат - спокойствие

²максус - нарочно

³кешки - по-добре би било

⁴уйдурма - чалъм, оправдание

⁵анжък - точно, тъкмо

СЪДЪРЖАНИЕ

Аз второто го знам фарси!.....	1
Аз, това куче.....	2
Ама смее ли от моята агресия?!.....	3
Беранжето.....	4
В натура.....	6
Воден плеврит.....	7
Всеки тегли от главата си.....	8
Ганьовизация.....	9
Гачи ли аз ша ва уча!.....	10
Гочо катаджията.....	12
Гредата и пиронът.....	12
Да опрашвам ли?.....	13
Дупе глава затрива.....	13
Един те дърпа за вълната, друг за месото!.....	15
Житен бегач.....	16
Закото вършитбата чука.....	17
Изобретението на младия милиционер.....	19
Ииих, какви времена настаха!.....	20
Йордан чикиджека.....	22
Йоско чувалчето.....	23
Какъв номер са!.....	24
Калеската.....	25
Керемиди за кон.....	28
Кой съм аз?.....	29
Къде да го карам по-напред?!.....	29
Къде са ларите?.....	30
Манерката.....	31
На мене грях, на тебе празен стомах!.....	33
Не моя ма, госпойце...выйба!.....	34
Не се тревожи мъжо!.....	35
Нъл тъй, джумбуш да става!.....	36

Ням да го познаваш, Станчо!.....	37
Отмъщението.....	39
Разбрано началство.....	40
С кочове да се тласкаш!.....	40
Скритата дарба на Йовчо.....	41
С малко не се мирят!.....	42
Средностатистически човек.....	43
Стойно парашутиста.....	44
Тогиз ела ме озаптявай!.....	47
Триста процента.....	48
Туй ша ти е, булка, Петровден!.....	48
Тяхна си работа.....	49
Управата си знае работата.....	50
Хем селски, хем купешки!.....	51
Че и ти се хваляй, бре!.....	52
Човекът-загадка?!.....	54
Ще продължавам да се квалифицирам!.....	56
Ще я коланя такава!.....	57

Защо отново закачката ли?

Защото тя е говоримият фолклор в движение,
отличителната черта, живеца в бита на увадиета.

Авторът